

01.10.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1837
Toplantı Tarihi/Sayısı : 16.8.2024/231
Karar Numarası : 2024/751
Başvuran : G. D.
Başvuran Vekili : Av. B. A. M.
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Başkent Üniversitesi Rektörlüğü
Muhatap Adres : Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu 18.km 06790
Etimesgut / ANKARA

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuru, üniversite öğrencisi olan başvuranın eğitimini sürdürdüğü Üniversitede engelli öğrenciler için mevzuatta tanınan imkânlardan yararlandırılmamasının ve baskıya maruz kalmasının ayrımcılık yasağının engellilik temelinde ihlali olduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran vekili başvuru dilekçesinde özetle;

a. Müvekkilinin Başkent Üniversitesi ... Fakültesinde öğrenci olduğunu, özgül öğrenme güçlüğü (disleksi), dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ve epilepsi tanıları nedeniyle %40 oranında engelli bir birey olduğunu,

b. Müvekkilinin engel durumu sebebiyle eğitsel alanda bazı zorluklar yaşadığını, özel gereksinime sahip ve özel eğitime tabi bir birey olduğunu, bu nedenle eğitim hayatının başlangıcından itibaren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Keçiören Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü tarafından kaynaştırma öğrencisi olarak tanılandığını, eğitimini bu kapsamda sürdürdüğünü, müvekkilinin eğitim hayatında başarılı olabilmesi için engel durumuna uygun olarak bireysel eğitim programına tabi tutulduğunu ve lisans eğitimine kadar olan eğitim sürecini sorunsuz bir şekilde tamamladığını,

c. Uluslararası düzenlemeler ile Anayasa başta olmak üzere birçok düzenlemede engelli bireylerin eğitim hakkına dair hükümler yer aldığını, bu kapsamda kurumlarının engelli bireylerin eğitimine ilişkin çeşitli sorumluluklara sahip olduğunu, engelli bireylerin eğitim hakkına tam ve eşit şekilde erişimi için kurumlara sorumluluk getiren düzenlemeler kapsamında engelli öğrencilere sınavlarda ek süre verilmesi, sınavların yanında veya yerine ödevlendirme yapılması gibi çeşitli uygulamaların sağlanması gerektiğini,

ç. Akademik alanda makul uyarlamaya ihtiyaç duyan öğrenciler için öğrencinin engel durumuna ve bireysel özelliklerine göre derslerde, sınavlarda ve ödevlerde ihtiyaç duyduğu uyarlamaları içeren akademik uyarlama mektuplarının bulunduğunu, bu kapsamda müvekkili ile muhatap Üniversite arasında akademik uyarlama mektubu imzalandığını, akademik uyarlama mektubunda müvekkiline sınavlarda ek süre uygulaması tanınması imkanına yer verildiğini, ancak ek süre hakkının tam olarak kullanılmadığını,

d. Müvekkilinin engel durumu gözetilerek yapılması gereken bir diğer uyarlamanın sınavların yanında ödevlendirme uygulaması olduğunu, müvekkilinin bu yöndeki talebinin Başkent Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi (Engelli Öğrenci Birimi) tarafından uygun görüldüğünü, nitekim müvekkilinin konuya ilişkin bazı öğretim elemanları ile görüşüğünü ve onların da sınavların yanında ödevlendirme yapılmasını kabul ettiğini, ancak Başkent Üniversitesi ... Fakültesi Dekanlığının (Dekanlık) söz konusu talebi eşitliğe aykırı olacağı gerekçesiyle reddettiğini, Başkent Üniversitesi Rektörlüğüne (Rektörlük) yapılan başvuruların sonuçsuz kalması üzerine idari işleme karşı dava açtıklarını, davanın ardından ise müvekkilinin daha fazla baskıya maruz kaldığını, bu kapsamda bir günde dokuz sınava girmek zorunda bırakıldığını, maruz kaldığı yoğun baskı sebebiyle müvekkilinin girdiği ikinci sınav esnasında epilepsi nöbeti geçirdiğini, giremediği sınavlar nedeniyle tekrar mazeret sınavları yapılmadığını,

e. Üniversitenin ... Meslek Yüksekokulunda öğrenim gördüğü sırada müvekkilinin ek süre, ödevlendirme gibi mevzuatta tanınan imkanlardan yararlanabildiğini, ancak ... Fakültesine geçince bu imkanlardan yararlanamadığını, müvekkilinin sınavların engel durumuna uygun şekilde yapılması için defalarca yazılı ve sözlü olarak başvurularda bulunduğunu, müvekkiline tanınmayan veya eksik tanınan ek süre ve ödevlendirme gibi uygulamaların başka öğrencilere tanındığını, bu durumun müvekkilinin ... Üniversitesinden gelen misafir öğrenci olmasından da kaynaklandığını ve bu açıdan da farklı bir muamelenin söz konusu olduğunu ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

3. Muhatap Başkent Üniversitesi Rektörlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın ibraz ettiği belgelere istinaden engelli öğrenci statüsünde kabul edildiği ve Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'e tabi olduğu, ayrıca başvuranın Uluslararası ... Üniversitesi öğrencisi olup özel öğrenci statüsünde bulunduğu, 2022-2023 Güz Döneminde kayıt yaptırdığı, dönem içinde 4 ders aldığı ve 3 dersten başarısız olduğu, 2022-2023 Bahar Döneminde ise 9 ders aldığı,

b. Başvuranın engellilik raporu ve Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik kapsamında Engelli Öğrenci Birimi tarafından başvuran hakkında akademik uyarlama mektubu hazırlandığı, söz konusu akademik uyarlama mektubunda başvuran için sınavların ayrı salonda yapılması, sınavlarda ek süre verilmesi, ayrı gözetmen belirlenmesi ve yazıcı-listeleyici bulunması şeklinde uygulamaların öngörüldüğü, akademik uyarlama mektubunun başvuran ve Dekanlık arasında karşılıklı olarak imzalandığı,

c. Başvuranın idari başvurularının hukuka aykırı olarak reddedildiği iddiasının gerçeği yansıtmadığı, başvuranın söz konusu başvurularında engel durumu dolayısıyla hafıza sorunu ve öğrenme güçlüğü çektiğini ileri sürerek Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik kapsamında kendisine tanınan haklar dışında birtakım taleplerde bulunduğu, anılan Yönetmelik'te yer almayan; final sınavlarında klasik sorular yerine test veya doğru/yanlış sorusu sorulması, yanlış cevapların doğru cevapları götürmemesi, sınavlara bilgisayarla girmesi, sınavlarda kanunlara bakmasına izin verilmesi, sınavların yanında ödev veya sözlü de yapılması ve bunların da sınav kapsamında değerlendirilmesi şeklinde taleplerinin olduğu ve mevzuat dışında kalan bu taleplerin karşılanmasının mümkün olmadığı,

ç. Başvuruya konu olan sınavların final mazeret sınavları olduğu, başvuranın final sınavlarına giremeyeceğine ilişkin geçerli bir mazeret belgesi sunmadığı, buna rağmen Üniversitenin başvuranın adını final mazeret sınavlarına ilişkin 16/6/2023 tarihli duyurudaki listeye eklediği, duyuruda sınavların arka arkaya olacağı, sınav sürelerinin azami 55 dakika olacağı ve başvuranın sınavlarının ayrı salonda yapılacağı belirtilmişti, başvuranın sınav tarihini ve sürelerini bilmesine rağmen itiraz etmediği ve kendisine ayrılan ortamda sınavlara girmeye başladığı, ancak kopya çekmeye teşebbüs ettiği, bunun üzerine hakkında tutanak düzenlendiği, tutanak düzenlenmesi üzerine başvuranın sınav salonunu terk ettiği ve diğer sınavlara girmediği, ayrıca söz konusu sınavların mazeret sınavı olduğu ve mazeret sınavına girilmemesi durumunda tekrar bir mazeret sınavının yapılamayacağı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran vekili tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Konuya ilişkin olarak açılan davanın yürütmenin durdurulması talebi ile açıldığını, yürütmenin durdurulması talebinin reddedildiğini, ancak davanın sonuçlanmadığını, söz konusu davanın açılmasının ardından başvuran üzerindeki baskının artırıldığı ve daha şiddetli bir ayrımcılık uygulandığı, bu kapsamda Üniversitenin kendi iç düzenlemelerinde dahi bir günde üçten fazla sınav yapılamayacağı belirtilmesine rağmen başvuranın bir günde 9 sınava alındığı, ikinci sınav esnasında baskıya dayanamayan başvuranın epilepsi krizi geçirdiği,

b. Akademik uyarılama mektubunda yer alan ek süre hakkının dahi tüm sınavlarda eksiksiz sağlanmadığı, başvuranın uyarılama mektubunda ve yazılı/sözlü olarak başka yollarla birçok kez dile getirdiği ödevlendirme talebinin de karşılanmadığı, ödevlendirme yapılması talebinin bazı öğretim üyeleri tarafından kabul edildiğini, nitekim Başkent Üniversitesi Öğrenci Birimi Engelli Öğrencilere Destek İçin Öğretim Elemanı Kılavuzu'nda (Kılavuz) ödevlendirmeye yer verildiğini, tüm bunlara rağmen Dekanlık tarafından ısrarla bu uygulamanın reddedildiği ve müvekkilinin ödevlendirme taleplerinin olumsuz karşılandığı, hatta müvekkilinin hazırlamış olduğu bazı ödevlerin çöpe atıldığı,

c. Müvekkilinin kopya çektiğine ilişkin iddiaların mesnetsiz olduğu, bu durumun muhatap İdarenin ayrımcı uygulamalarına haklı bir neden oluşturmak için kurguladığı bir hal olduğu, müvekkilinin sınava alınmadan önce ve sınav sırasında çantasının arandığı, yoğun baskı ve stres sebebiyle sınav

esnasında epilepsi krizi geçirdiği, müvekkilinin geçirdiği kriz sebebiyle hastanede iken kendisi aleyhine delil oluşturabilmek için söz konusu kopya tutanağının hazırlandığı, bu tutanağa istinaden müvekkilinden savunma istendiği, sonrasında ise soruşturmanın sonlandırılmasına karar verildiği, müvekkili adına Üniversite yetkilileri ile yaptığı görüşmelerde kendisine “müvekkiliniz ... olamaz, kendisinden ... olmaz bu sebeple bu fakülteden mezun olamaz” şeklinde ifadeler kullanıldığı belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(...)

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

(...)

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

6. Anayasa'nın “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

(...)

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar.

Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

(...)”

7. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Tanımlar” başlıklı 2'nci

maddesinin (d) bendine göre doğrudan ayrımcılık, “Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi”, (f) bendine göre engelli, “Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi”, (i) bendine göre ise makul düzenleme; “Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri” ifade eder.

8. Mezkûr Kanun’un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”

9. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan ayrımcılık türleri şöyledir: “a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.”

10. Mezkûr Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şu şekildedir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, Kurumun, “ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” görevini haiz olduğu belirtilmiştir.

12. Mezkûr Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası, “Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden, 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

14. Mezkûr Kanun’un aynı maddesinin ikinci fıkrasında; “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” hükmü yer almaktadır. Başvuranın ayrımcılık yasağının ihlali niteliğinde olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesi için 5/12/2022 tarihinde ve 16/1/2023 tarihinde iki ayrı başvuru yaptığı ve başvurularına muhatap İdare tarafından olumsuz yanıt verildiği görülmüştür. Dolayısıyla başvuranın 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin ikinci fıkrasında aranan ilgili tarafa başvuru şartını yerine getirdiği değerlendirilmektedir. Yapılan inceleme neticesinde başvurunun esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu kanaatine varılmıştır.

15. Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme’nin (EHİS) “Tanımlar” başlıklı 2’nci maddesine göre engelliliğe dayalı ayrımcılık; siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı içermekte olup ayrıca makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsamaktadır. Aynı maddeye göre makul düzenleme ise engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak

üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz olmayan veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade etmektedir.

16. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "*Ayrımcılık*" başlıklı 4/A maddesi şöyledir:

"Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır. Eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirler alınır. Engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak değerlendirilemez."

17. EHİS'in "*Eğitim*" başlıklı 24'üncü maddesinin ilgili kısmı ise şöyledir:

"1. Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her seviyede engellileri içine almasını ve ömür boyu öğrenim imkanı sağlar. Bunun için aşağıdaki hedefler gözetilmelidir:

(a) İnsan potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tam gelişimi ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi;

(b) Engellilerin; kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin potansiyellerinin en üst derecesinde gelişiminin sağlanması;

(c) Engellilerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması.

2. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçirilmesi için aşağıda belirtilenleri sağlar:

(a) Engelliler engelleri nedeniyle genel eğitim sisteminden dışlanmamalı ve engelli çocuklar engelleri nedeniyle parasız ve zorunlu ilk ve ortaöğretim olanaklarının dışında tutulmamalıdır;

(b) Engelliler yaşadıkları çevrede bütünleştirici, kaliteli ve parasız ilk ve orta öğretime diğer bireylerle eşit olarak erişebilmelidir;

(c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul düzenlemeler yapılmalıdır;

(d) Engellilerin genel eğitimden etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için genel eğitim sistemi içinde ihtiyaç duydukları desteği almalıdır;

(e) Engellilere yönelik bireyselleştirilmiş etkin destekleyici tedbirler, engellilerin tam katılımı hedefine uygun olarak, akademik ve sosyal gelişimi artırıcı ortamlarda sağlanmalıdır.

(...)

---

5. *Taraf Devletler engellilerin genel yükseköğretimine, mesleki eğitime, erişkin eğitime ve ömür boyu süren eğitime ayrımcılığa uğramaksızın diğer bireylerle eşit koşullar altında erişimini sağlar. Taraf Devletler bu amaçla engellilerin ihtiyaçlarına uygun makul düzenlemelerin yapılmasını temin eder.*”

18. 5378 sayılı Kanun’un “Eğitim ve öğretim” başlıklı 15’inci maddesi şöyledir:

“Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır.

Genel eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak bütünleştirici planlamalara yer verilir.

Örgün eğitim programlarına farklı nedenlerle geç başlamış engellilerin bu eğitime dâhil edilmesi için gerekli tedbirler alınır.

Üniversite öğrencilerinden engelli olanların öğrenime etkin katılımlarını sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu koordinasyonunda, yükseköğretim kurumları bünyesinde, engellilere uygun araçgereç ve ders materyallerinin, uygun eğitim, araştırma ve barınma ortamlarının temini ile eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunların çözümü gibi konularda çalışma yapmak üzere Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezleri kurulur.

Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezinin çalışma usul ve esasları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

19. Başvuran; disleksi, DEHB ve epilepsi tanılarına sahip %40 oranında engelli bir birey olduğunu, Başkent Üniversitesinde misafir öğrenci olarak eğitimine devam ettiğini, engel durumu nedeniyle eğitim hayatında zorluklar yaşadığını, bu kapsamda sınavlarda kendisine ek süre sağlanması ve ek ödevlendirme yapılarak bu ödevlendirmelerin de sınav puanına eklenmesi taleplerinde bulunduğunu, nitekim sınavlar için ek süre uygulamasını Başkent Üniversitesi ... Fakültesi Dekanlığı (Dekanlık) ile mutabakat içinde kalarak kendisine sağlanacak özel uygulamaların belirlendiği akademik uyarılama mektubuna dahil ettiklerini, buna rağmen ek süre uygulamasından yararlanmasına tam olarak imkan sağlanmadığını, ödevlendirme talebinin Okul Engelli Birimi Başkanlığı tarafından uygun görülmesine ve bazı öğretim elemanları tarafından kabul edilmesine rağmen Dekanlık tarafından eşitliğe aykırı olacağı gerekçesiyle reddedildiğini, ... Üniversitesinden gelen burslu misafir öğrenci olması dolayısıyla kendisinin yük olarak görüldüğünü, bu hususların eğitim hakkını engellediğini ve ayrımcılık yasasının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

20. Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerin ayrılmaz bir parçası olduğu gibi uluslararası hukukun en üstünde yer alan temel hukuk normu olarak da kabul

---

edilmektedir [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK), B. No: 2019/3404, K. No: 2020/26, 11/2/2020, para. 38]. Ayrımcılık yasağı, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 2'nci maddesinde “Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.” şeklinde yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesinde ise “Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.” düzenlemesi yer almaktadır.

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak şeklinde tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). AİHM'e göre, farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçeye sahip değilse yani meşru bir amaç gütmüyorsa veya muamele kapsamında kullanılan araçlar ile gerçekleştirilmek istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmuyorsa ayrımcı bir nitelik kazanmaktadır (AİHM, *Mazurek/Fransa*, B. No: 34406/97, 1/5/2020, para. 48).

22. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Yine AYM'ye göre Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E. 2009/47, K. 2011/51, 17/3/2011, s. 2, para. 5).

23. Nitekim EHİS, engelli bireylerin ayrımcılığa uğramaksızın diğer bireylerle eşit koşullarda eğitime erişiminin sağlanması gerektiği ve bu amaçla engellilerin ihtiyaçlarına uygun makul düzenlemelerin yapılması gerektiği hükümlerini içermektedir. Keza 5378 sayılı Kanun'un 4/A maddesinde eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirler alınacağı ve engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirlerin ayrımcılık olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmektedir. Bu kapsamda başvuranın sınavların yanında veya sınavlar yerine geçmek üzere ödevlendirme yapılmadığı ve bu durumun ayrımcılık oluşturduğu şeklindeki iddiasının makul düzenleme yapma yükümlülüğü

kapsamında incelenmesi yerinde olacaktır.

24. 6701 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde makul düzenlemenin engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklikler ve tedbirler anlamına geldiği ifade edilmiştir (TİHEK, B. No: 2022/1920, K. No: 2023/586, 12/9/2023, para. 30). Nitekim Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde makul düzenleme yapmama bir ayrımcılık türü olarak kabul edilmiştir.

25. Başvuranın sınavların yanında veya sınavların yerine geçmek üzere ödevlendirme yapılması şeklindeki talebini 5/12/2022 ve 16/1/2023 tarihli iki dilekçesiyle ve yine çeşitli tarihlerde gönderdiği elektronik postalar ile muhataba iletmiş, başvuranın bu talebine olumsuz cevap verildiği dosyaya sunulu belgelerden anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvuranın belirli bir durum karşısında ihtiyaç duyduğu tedbire ilişkin talebinden muhatap İdare haberdar olmuştur. Başvuranın talebinin makul düzenleme kapsamında değerlendirilebilmesi için bir diğer şart talep edilen tedbirin muhatap İdarenin mali imkânları nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun bir tedbir olması gerekliliğidir. Başvuranın söz konusu talebinin Muhatap Üniversiteye aşırı bir mali yük yüklediğini söylemek mümkün olmamaktadır. Zira ödevlendirme yapılması talebi kapsamında muhataptan mali yük oluşturacak bir düzenleme yapılması beklenmemekte ve bu talebin karşılanması için Muhatap İdarenin mali bir kaynak yaratarak külfet altına girmesi söz konusu olmamaktadır. Dolayısıyla bazı derslerde sınavla birlikte değerlendirilmek veya sınav yerine geçmek üzere ödevlendirme yapılması talebinin muhatapın mali imkanlarının ötesine geçerek bir mali yük oluşturacağı söylenemeyecektir.

26. Başvuranın talebinin ölçülülük, gereklilik ve duruma uygunluk açısından incelemesi yapılırken başvuranın engel durumunun ve muhatap tarafından başvurana sağlanan sınav uyarlamalarının bir arada ele alınması gerekmektedir. Muhatap başvuranın sınav yerine veya yanında ödevlendirme talebine karşılık; başvuranın engelli bir öğrenci olduğunu, Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'e tabi olduğunu, mezkûr Yönetmelik'in sırasıyla 5'inci, 6'ncı ve 7'nci maddelerinde yer alan okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı, ek süre yardımı ve sınavların ayrı salonda yapılması uyarlamalarını içeren akademik uyarlama mektubunun imzalandığını, sınavların bu uyarlamalara riayet edilerek gerçekleştirildiğini, ancak başvuranın öğrenme güçlükleri yaşaması sebebiyle final sınavlarında test sorusu veya doğru/yanlış şeklinde soru sorulması, yanlış cevapların doğru cevapları götürmemesi, sınavlara bilgisayarla birlikte katılmak, sınavda kanunlara bakmak ve yazılı sınavların yanında ödev ve sözlü sınav yapılarak bunların da sınav puanına eklenmesi gibi uyarlama mektubunda yer almayan bazı taleplerde bulunduğunu ve bu taleplerinin mevzuata uygun olmadığını, talebin kabulü halinde hukuka ve eşitlik ilkesine aykırı hareket edilmiş olacağını ve bu nedenle talebin kabul edilmediğini belirtmiştir.

27. 8/3/2022 tarihli ve 31772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in "*Genel esaslar*" başlıklı 4'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Okuyucu/işaretleyici yardımı, büyük puntolu soru kitapçığı, ek süre verilmesi, engelli salonunda sınava alınma gibi engelli bireylerin sınav süreçlerine yönelik uygulamalar; imkanlar çerçevesinde mümkün olduğunca engel türü ve engel derecesi göz önünde bulundurularak yapılır.

(...)

(3) Engelli bireylere yönelik sınav uygulamalarından ve özel yetenek sınavlarında tanınan imkan ve engelli kontenjanlarından yararlanabilmeleri için bireylerin, ESKR veya ÇÖZGER’i bulunmalıdır. ÇÖZGER sadece 18 yaş altı bireyler için geçerlidir; 18 yaşını doldurmuş bireyler için daha önce almış oldukları ÇÖZGER’ler sınav başvurularında kullanılamaz. Ancak sınava başvuru tarihinden en fazla 3 ay öncesine kadar 18 yaşını dolduran kişilerin, bu süre zarfında ESKR alamamaları durumunda ÇÖZGER’i geçerli sayılır. (...)”

28. Mezkûr Yönetmelik’in “okuyucu ve/veya işaretleyici veya büyük puntolu soru kitapçığı yardımı” başlıklı 5’inci maddesinde “ESKR veya ÇÖZGER’de, Ek-1’deki Sağlık Bakanlığı ICD-10-TRM Hastalık ve Sağlık Girişimi Sınıflandırma kodları yer alan engelli aday veya öğrenciler, talep etmeleri durumunda okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alabilirler.”, “Ek süre yardımı” başlıklı 6’ncı maddesinde “Okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alanlara ek süre verilir. ESKR veya ÇÖZGER’de; Ek- 1’deki tanıları, engellilik düzeyleri ve Sağlık Bakanlığı ICD-10- TRM Hastalık ve Sağlık Girişimi Sınıflandırma kodları yer alan engelli aday veya öğrenciler ile ilköğretimi bitirmeden önce işitme engeli tanısı almış, düzeltilmiş engeli %40 ve üzeri veya düzeltilmemiş engeli %70 ve üzeri olanlardan Ek-2’deki kodlar yer alan işitme engelli aday veya öğrenciler ek süre yardımı alabilir.”, “Engelliler için ayrılmış salonda sınava alınma” başlıklı 7’nci maddesinde “ESKR veya ÇÖZGER’de, Ek-3’teki tanıları, engellilik düzeyleri ve Sağlık Bakanlığı ICD-10- TRM Hastalık ve Sağlık Girişimi Sınıflandırma kodları yer alan engelli aday veya öğrenciler, talep etmeleri durumunda diğer adaylardan farklı olarak engelli salonunda sınava alınabilirler. Bu kişilere sınav süresince engellilik, hastalık veya diğer sağlık durumu göz önünde bulundurularak gerektiğinde şeker düzeyini ölçme, astım ilacını kullanma, oksijen tedavisi alma veya tuvalete çıkma gibi durumlar için izin verilir.” hükümleri yer almaktadır.

29. Engelli bireylerin eğitim hakkına ilişkin düzenlemeler uyarınca her engelli birey özelinde bireyselleştirilmiş düzenlemeler yapılması, engelli bir bireyin eğitim hayatında ihtiyaç duyduğu düzenlemelerin kişinin engel durumuna uygun olması ve bu ihtiyaçların, düzenlemelerin ve uygunluğun ilgili mevzuatta görev ve yetki verilen alanında uzman kişiler tarafından tespit edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda 14/8/2010 tarihli ve 27672 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği ile yükseköğretim kurumlarında eğitim gören engelli öğrencilerin idari, fiziksel, barınma ihtiyaçları ile sosyal ve akademik alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanması için yapılması gerekenleri belirleyip, yapılacak çalışmalarını planlamak, uygulamak, geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek üzere engelli öğrenci birimleri oluşturulması öngörülmüştür. Mezkûr Yönetmelik’in

“Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimlerinin görevleri” başlıklı 12’nci maddesinin (ğ) bendinde; "Bütün öğrencilerin adil ve doğru bir şekilde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulması, fırsat eşitliğini sağlamak ve eğitim sürecini engelli öğrenciler için de anlamlı hale getirmek için; engelli öğrencinin sınavlarla ilgili süre, mekân, materyal, refakatçi okuyucu sağlamak ve engelin doğasından kaynaklanan farklılıklara göre alınacak gerekli tedbirleri almak, düzenlemeleri yapmak." engelli öğrenci biriminin görevleri arasında sayılmıştır.

30. Başvuranın DEHB, disleksi ve epilepsi tanılarında sahip olduğu, başvuranın engel durumu nazara alınarak muhatap ile başvuran arasında akademik uyarılama mektubu imzalandığı ve uyarılama mektubu uyarınca başvurana okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı, ek süre yardımı ve sınavların ayrı salonda yapılması uyarlamalarının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Ayrıca mevzuat kapsamında muhatap İdare bünyesinde ihdas edilen Engelli Öğrenci Birimi tarafından sınavlarda başvurana uygulanacak uyarlamalara ilişkin olarak bir rapor hazırlandığı, raporda başvuranın Hacettepe Üniversitesi Hastanesinden aldığı Özürlü Sağlık Kurulu Raporu’na atıf yapıldığı işbu Rapor’da başvuranın dikkatini toplama güçlüğü yaşadığı, ilaç tedavisine başladığı ancak ilaçlarını düzenli kullanmasına rağmen bu sorununun devam ettiği, okuma yazmayı geç öğrendiği, okuma hızının yavaş olduğu ve okuma hataları yaptığı şeklinde tespitlerin yer aldığı belirtilmiştir. Engelli Öğrenci Birimi tarafından hazırlanan rapor kapsamında başvuranın ayrıca sosyal hizmet uzmanı ile bir görüşme gerçekleştirdiği görülmüştür. Söz konusu görüşmede başvuranın; dış uyaranlara karşı dikkatinin çabuk dağıldığını ve dikkatini toplayamadığını, hafıza sorunları yaşadığını bu nedenle öğrendiklerini hızlı bir şekilde unuttuğunu, okuduğunu anlamada sorun yaşadığını, okurken kelimeleri ve anlamlarını birbiri ile karıştırdığını, yazılı sınavlarda süre kısıtlamasının yarattığı stresi yönetememesi nedeniyle sınavlarda başarısız olduğunu, ödev şeklinde yapılan sınav uygulamalarında daha rahat olduğunu ve sözlü sınavlarda kendisini daha iyi ifade edebildiğini belirttiği görülmüştür.

31. Engelli Öğrenci Birimi tarafından hazırlanan söz konusu raporda, başvuranın sınıf ortamında dikkatini derse verebilmesi ve ders takibini eksiksiz bir şekilde yapabilmesi ve sınavlarda başarısının artırılabilmesi için bazı önerilere yer verilmiştir. Bu öneriler arasında; sınavlarda soru tipi çeşitliliği ile alternatifler sunulması, öğrencinin yazılı anlatım dışında sözlü sorular, çoktan seçmeli sorular, kısa cevaplı ve eşleştirmeli sorular gibi farklı türde sorularla değerlendirilmesi, sınavlar ve ödevler için kendisine ek süre verilmesi, uygulanabilir olduğunda çoktan seçmeli sınavlar yerine kısa yanıt gerektiren sorular içeren sınavlar hazırlanması ve sınavlarda öğrencinin tercih ettiği yazı fontu ve puntosunun kullanılması gibi öneriler yer almaktadır. Söz konusu raporda sınavlar ile beraber veya sınavlar yerine geçmek üzere ödevler verilmesi şeklinde bir önerinin yer almadığı daha çok yapılacak sınavlarda öğrencinin başarısını artıracak çeşitli uyarlamalara yer verildiği görülmüştür. Bu doğrultuda başvuranın tanıları ve raporda yer alan öneriler göz önüne alındığında; başvuranın kendisine ödev olarak verilen sorumluluklar kapsamında da zorlanabileceği, raporda başvuranın sınavlarda başarılı olabilmesi için sınavlara ilişkin birçok öneri olmasına rağmen sınavlarla birlikte değerlendirilmek veya sınav puanına eklenmek üzere ödevlendirme yapılmasına ilişkin bir öneri bulunmadığı, bu kapsamda birçok uyarılama imkânının olduğu ve ödevlendirme ile başvuranın başarılı olacağı kesinlik arz etmediği hususları bir arada

değerlendirildiğinde ödevlendirmenin duruma uygun, gerekli ve ölçülü bir talep olduğunun yeterli bir şekilde ortaya konmadığı kanaatine varılmıştır.

32. Başvuranın bir diğer iddiası ise akademik uyarılama mektubu kapsamında öngörülen sınavlarda ek süre sağlanması uygulamasından gereği gibi yararlanmasına imkan tanınmadığı ve kendisinin bu imkandan mahrum bırakılarak bir günde 9 sınava girmeye zorlandığı ve bu sınavlara girmeye başladığı sırada epilepsi krizi geçirdiği şeklindedir. Başvuranın bu iddiasına karşılık muhatap; bahsi geçen sınavların final mazeret sınavları olduğunu, başvuranın final sınavlarına geçerli bir mazeret göstermeksizin girmedğini, buna rağmen mazeret sınavlarına dâhil edildiğini ve sınavların art arda ve azami 55 dakika olacağını başvurana bildirildiğini, başvuranın herhangi bir itirazda bulunmadığını, başvuranın bu sınavlarda kopya çekme teşebbüsünde bulunduğunu ve sonrasında sınavlara girmedğini belirtmiştir.

33. Engelli bireylerin eğitim hayatına ilişkin hükümler içeren uluslararası ve ulusal düzenlemeler bireylerin engel durumu göz önüne alınarak her bir birey özelinde gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini öngörmektedir. Dolayısıyla sınavlarda ek süre verilmesi şeklindeki uygulamanın da bu kapsamda alınabilecek önemli tedbirlerden biri olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim sınavlarda ek süre verilmesi hususu Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in 6'ncı maddesinde doğrudan zikredilmektedir. Bunun yanında Engelli Öğrenci Birimi tarafından Dekanlığa sunulan ve yukarıda zikredilen Raporda da başvurana sınavlarda ek süre verilmesine ilişkin öneride bulunulmuş ve yine Engelli Öğrenci Birimi tarafından oluşturulan Başkent Üniversitesi Öğrenci Birimi Engelli Öğrencilere Destek İçin Öğretim Elemanı Kılavuzu'nda da DEHB tanısına sahip öğrencilere "*sınavlarda ve proje, ödev gibi çalışmaların teslim tarihleri için ek süre verilmeli*" denmiştir. Kaldı ki başvuran ile Dekanlık arasında imzalanan akademik uyarılama mektubunda da başvuran için sınavlarda ek süre sağlanması şeklinde bir uyarılamanın öngörüldüğü tespit edilmiştir. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde ek süre yardımı sağlanmasının başvuranın engel durumu açısından gerekli olduğu ve akademik uyarılama mektubu kapsamında bu hakkın başvurana tanındığı anlaşılmıştır.

34. Başvuranın, eğitim sürecine etkin bir biçimde katılabilmesi ve bu süreçte diğer öğrencilerle fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için sınavlarda ek süre sağlanmasına ilişkin uyarılamanın final mazeret sınavları kapsamında başvurana kullandırılmadığı muhatap tarafından kabul edilmiştir. Zira muhatap, başvuranın final sınavları için geçerli bir mazeret göstermemesine rağmen final mazeret sınavlarına alındığını, sınavlar mazeret sınavı olduğu için art arda yapıldığını ve bu yüzden azami 55 dakika olarak sürelerinin belirlendiğini ve bu durumun başvurana bildirildiğini ancak başvuranın herhangi bir itirazda bulunmadığını, ek süre kullandırılmamasının haklı gerekçeye dayandığını belirtmiştir. Mevzuatta ve akademik uyarılama mektubunda sınavlarda ek süre tanınmasına ilişkin getirilen tedbirler tüm sınavlar için getirilmiştir. Akademik uyarılama mektubunda belirli sınavlar için ek süre verileceğine ya da mazeret sınavları için bu tedbirin uygulanmayacağına dair bir istisnaya yer verilmediği görülmektedir. Dolayısıyla başvuranın süreklilik arz eden engel durumuna ilişkin öngörülen bu tedbirin başvuranın herhangi bir talebi veya itirazı olmaksızın başvuranın katıldığı tüm sınavlarda uygulanması gerekmektedir.

35. Başvuranın final sınavlarına geçerli bir mazeret göstermeksizin katılmadığı ve buna rağmen mazeret sınavlarına alındığı hususunun ise sınav sürelerine ilişkin uyarlama bakımından haklı bir gerekçe oluşturmadığı değerlendirilmektedir. Zira muhatap, başvuranın mazereti olmamasına rağmen sınavlara alınmasına karar vermiş ve başvuran sınavlara girmeye başlamıştır. Dolayısıyla muhatapın başvurana yaptığı sınavlarda akademik uyarlama mektubunda öngördüğü sınav uyarlamalarını yapma yükümlülüğü devam etmektedir. Kaldı ki dosyaya muhatap tarafından sunulan final sınavları takviminden başvuranın 7/6/2023 ve 15/6/2023 tarihleri arasında sınavlarının olduğu, başvuranın dosyaya sunmuş olduğu 6/6/2023 ve 13/6/2023 tarihli istirahat raporlarından ise başvuranın bu tarihlere ilişkin geçerli bir mazeretinin bulunduğu görülmüştür. Bu kapsamda muhatapın, başvuranın engel durumunu göz önüne alarak bir sınav programı hazırlamadığı, final mazeret sınavlarında haklı bir gerekçe olmaksızın başvurana ek süre tanımadığı kanaatine varılmıştır. Nitekim başvuran tarafından muhatap aleyhine Ankara 18. İdare Mahkemesinde açılan davada, Mahkeme 12/6/2024 tarihli ve 2023/... E., 2024/... K. sayılı kararı ile başvuranın özel durumu göz önüne alınarak kendisi için gerekli uyarlamaların sağlanması gerekirken başvuranın talebinin reddedilmesine ilişkin idari işlemde hukuka uyarlılık bulunmadığına karar vermiştir.

36. Ayrıca Başkent Üniversitesi Öğrenci Birimi Engelli Öğrencilere Destek İçin Öğretim Elemanı Kılavuzu'nda, epilepsi gibi süreğen hastalığı olan kişiler için sınıf ortamının, sınavların ve ödevlerin strese sebep olarak öğrenci üzerindeki baskıyı artırmasının ve hastalık üzerinde olumsuz etkiler doğurmasının olağan olduğu belirtilmektedir. Nitekim Kılavuz'da kapsayıcı öğretime dair temel ilkelere yer verilmekte ve engelli öğrencilerin taleplerinin değerlendirilerek bir gün içinde en fazla iki sınav olacak şekilde sınav programının ayarlanması gerektiği belirtilmektedir. Bu kapsamda başvuranın epilepsi rahatsızlığı olduğu da göz önüne alındığında, başvuranın bir günde 9 sınava tabi tutulması şeklindeki uygulamanın başvuranın engel durumuna uygun olmadığı ve başvuran açısından ölçüsüz ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına aykırı bir uygulama olduğu değerlendirilmektedir.

37. Tüm bunlarla birlikte, başvuran Uluslararası ... Üniversitesinden misafir öğrenci olarak Başkent Üniversitesi bünyesinde eğitimine devam ettiği için ayrımcı bir muameleye uğradığını iddia etmektedir. 6701 sayılı Kanun'da; cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasak olduğu düzenlenmiştir. Anılan temeller dışında bir temele dayanılarak veya herhangi bir temele dayanılmaksızın ayrımcılık iddiasında bulunulan haller, Kanun kapsamı dışında kalmaktadır (TIHEK, B. No: 2023/255, K. No: 2023/418, 24/5/2023, para. 12). Bu bağlamda başvuranın söz konusu iddiası Kanun'da yer alan ayrımcılık temellerinden herhangi biri ile ilişkilendirilememiştir.

38. Tüm bu hususlar doğrultusunda; başvuranın sınavların yanında veya sınavlar yerine geçmek üzere ödevlendirme yapılması şeklindeki makul düzenleme talebinin duruma uygun, ölçülü ve gerekli bir düzenleme olduğu yönünde bir kanaate varılamamış olup başvuranın söz konusu iddiası yönünden ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir. Başvuranın bir günde 9 dersten sınava tabi tutulması ve bu sınavlarda ilgili mevzuat ile akademik uyarlama mektubu doğrultusunda kendisine tanınan ek süre hakkının kullanılmaması şeklindeki iddiası yönünden ise ayrımcılık yasağının engellilik

temelinde ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

39. Somut olayda gerçekleşen ayrımcılık yasağı ihlali bakımından; ihlali gerçekleştiren muhatapın mali gücü, başvuranın engel durumu, eğitim hakkına erişimi göz önüne alındığında ve başvuranın muhatap karşısındaki dezavantajlı konumu, ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı ile ayrımcılık yasağı kapsamında korunmak istenen kamusal menfaat birlikte değerlendirildiğinde ihlal konusu eylemle ilgili muhataba st limit üzerinden idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILDIĞINA,

B. Muhatap hakkında 141.934 TL İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

16/8/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

Dr. Burhan ERKUŐ
Kurul yesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul yesi

e-imzalıdır

nal SADE
Kurul yesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul yesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul yesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul yesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul yesi

Saffet BALIN
Kurul yesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul yesi